

کد مدرک: CO-F04-01 صفحه 1 از 5	صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست عادی ■ فوق العاده □	
	رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: امید خدادای جلسه: پنجم شماره جلسه: ۵ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰	

دستور کار جلسه:

✓ بحث و گفتگو در خصوص چگونگی تامین کسری آب شهر مشهد در سال ۱۴۰۳

❖ اهم موارد مطرح شده:

پنجمین جلسه کمیسیون آب و محیط زیست اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی با دستور کار بحث و گفتگو در خصوص چگونگی تامین کسری آب شهر مشهد در سال ۱۴۰۳، راهکارهای موجود در این زمینه و تاکید بر مدیریت مشارکتی حوزه آب، برگزار شد.

ضرورت اصلاح در «مالکیت آب»، «مدیریت آب» و «اقتصاد آب»

«محمد علایی» رئیس کمیسیون آب و محیط زیست اتاق بازرگانی خراسان رضوی: تا زمانی که سه ضلع مثلث «مالکیت آب»، «مدیریت آب» و «اقتصاد آب» حل و فصل نشود، بحران آب به قوت خود باقی خواهند ماند. همچنین، اگر مالکیت آب از آن مردم باشد، در مدیریت و بهینه‌سازی مصرف موفق‌تر خواهیم بود.

نکته قابل توجه آن است که میزان قبوض آب شهری نیز باید متناسب با میزان بارش سالیانه تغییر کند. بی‌توجهی به این مسائل بحران آب را تشدید کرده است. به طوری که هر سال سطح آب زیرزمینی و کیفیت آن افت می‌کند. مدیریت مشارکتی اگر به خوبی نهادینه شود تا حدودی می‌توان بحران آب را تخفیف داد. از این رو شرکت‌های آب منطقه‌ای و آب و فاضلاب باید برنامه مشخصی داشته باشند تا برداشت آب منطبق با میزان بارش سالانه شود.

قطعا در سال ۱۴۰۳ شرایط وخیم‌تر از وضع فعلی خواهد بود، به طوری که ۱۴۰۳ سخت‌ترین سال مدیریت مصرف آب ارزیابی می‌شود. حال باید مشخص شود که بخش خصوصی چگونه می‌تواند برای گذر از این شرایط با بخش دولتی همکاری داشته باشد. نکته قابل توجه آن است که دولت به دلیل نداشتن منابع مالی نمی‌تواند در این حوزه اعتباری تخصیص دهد.

اگر برای حل بحران آب در سال ۱۴۰۳ کمک نکنیم، وضعیت دشت مشهد بحرانی‌تر خواهد شد. باید تلاش کنیم که این مساله را با ارائه مدل علمی حل کنیم تا در سطح کشور نیز به الگویی در این عرصه تبدیل شویم.

باید به سمت بازار آب و بهینه‌سازی آب شرب حرکت کنیم

«محمد علی قنادزاده»، نایب رئیس کمیسیون آب و محیط زیست اتاق بازرگانی خراسان رضوی: کمیسیون آب و محیط زیست اتاق مشهد به عنوان یک هیات اندیشه ورز در پی کمک و مشاوره به بخش دولتی استان در حوزه تصمیم‌گیری است. بخش دولتی باید بخش خصوصی را به عنوان بازوان فکری خود بپذیرد؛ چرا که اگر تعامل و همکاری میان این دو بخش حاکم نباشد نمی‌توان بحران آب را مدیریت کرد. همچنین ضرورت دارد بحث مدیریت مشارکتی را بیش از پیش جدی بگیریم. در شرایط فعلی از آب به عنوان یک کالای اقتصادی یاد می‌شود، چنان که از اصطلاح «بازار آب» و «اقتصاد آب» صحبت می‌کنیم. از این رو ضروری است به سمت توسعه بازار آب و بهینه‌سازی آب شرب حرکت نماییم.

احداث تعداد پرشماری واحد مسکونی جدید در کنار افزایش جمعیت شهر مشهد که بخش زیادی از آنها در مناطق کم برخوردار و حاشیه نشین شهر سکونت دارند، حاکی از آن است که سیاست‌های فعلی با سند سازگاری با آب در تضاد است.

صور تجلسه کمیسیون آب و محیط زیست

عادی ■ فوق العاده □

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 2 از 5

رییس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: امید خدادای جلسه: پنجم
شماره جلسه: ۵ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

در سال آتی با ناترازی و کمبود ۶۰ الی ۷۰ میلیون مترمکعبی آب مواجه هستیم

«محمدعلی نعمت نژاد»، سرپرست شرکت آب منطقه‌ای خراسان رضوی: شرایط در حوزه آب بسیار نگران‌کننده است به طوری که در این زمینه نیازمند یاری بخش خصوصی و تشکل‌های ذی ربط هستیم. در سال جاری علی‌رغم پیش‌بینی‌ها و اخطارهای صورت گرفته تاکنون بارندگی مشهد حدود ۳۰ الی ۳۵ درصد نسبت به نیاز آبی کم‌تر بوده است. از سویی، متأسفانه میزان ذخیره آب سد دوستی و سد کارده در سال جاری قابل‌قیاس با سال گذشته نبوده و میزان سطح آب به شدت افت پیدا کرده است. به همین دلیل پیش‌بینی آبفا برای سال آتی بدون در نظر گرفتن آب موجود پشت سد دوستی است. تنها منبع آبی که برای سال ۱۴۰۳ در اختیار داریم، چاه‌هایی است که در سال گذشته حدود ۱۸۳ میلیون مترمکعب آب از آن‌ها برداشت شده است. از این رو در سال جاری بحث احیای چاه‌ها را در دستور کار داریم. در مجموع، پیش‌بینی می‌شود که در سال آتی با ناترازی و کمبود ۶۰ الی ۷۰ میلیون مترمکعب مواجه باشیم.

پروژه‌هایی از سال قبل آغاز شده اما هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده است که امید می‌رود با بهره‌برداری از این پروژه‌ها تا حدی بتوان کسری آب را جبران کرد. نکته قابل‌توجه آن است که در پروژه‌های جدید برای اتصال به محدوده‌های خدمات شهری با برخی دستگاه‌ها، ارگان‌ها و نهادهای مشهد با چالش‌هایی مواجه هستیم. در تابستان سال گذشته نیز چندین پیشنهاد در ۱۲ الی ۱۳ بند به مرکز کشور ارائه کردیم که این پیشنهادات را به کل کشور تعمیم دادند و تعداد آن به ۵ بند تقلیل یافت. یکی از این بندها آن بود که کلیه چاه‌های متعلق به دستگاه‌های دولتی و نهادهای موجود در مشهد در شرایط بحران باید متصل به شبکه شده و مورد استفاده قرار گیرند.

شرکت آب منطقه‌ای در سال گذشته حدود ۳۰ حلقه چاه را به خطوط انتقال متصل کرده است. ۲۰ حلقه چاه نیز در سال جاری اتصال داده خواهد شد و برای مابقی نیز پیگیر هستیم تا در محدوده خدمات شهری این اتصالات صورت بگیرد. این مساله را با تشکل‌های مرتبط در میان گذاشتیم تا در پیک مصرف این اتصال به شبکه صورت بگیرد و خطوط اتصال راه‌اندازی شود و در صورت نیاز در پیک مصرف بتوانیم از آن آب استفاده کنیم.

ما باید تعدادی چاه‌های کشاورزی که در محدوده شبکه‌های انتقال آب قرار دارند را به صورت اجاره و یا خرید در اختیار بگیریم. بررسی حاکی از آن است که ۷.۵ همت اعتبار برای تملک و اجاره این چاه‌ها و اتصال آن به شبکه آب نیاز است.

در بحث چاه‌ها، تمام تلاش ما معطوف به رایزنی با تشکل‌هاست و در این رابطه تاکنون تفاهم‌نامه‌هایی را در خصوص به‌روزرسانی کنتورها، کاهش میزان برداشت و... امضا کرده‌ایم؛ چرا که معتقدیم حفر چاه شاید در روزهای نخست مفید باشد؛ اما در میان مدت و بلندمدت صرفاً تبعات بسیاری به دنبال دارد.

راهکارهای تامین آب شرب و بهداشت شهر مشهد برای سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳

«رمضان کاظمی»، مشاور شرکت آب منطقه‌ای مشهد در خصوص پروژه‌های تامین آب شرب این کلانشهر یادآور شد: پروژه جایگزینی پساب و انتقال آب چاه‌های غرب مشهد با پیشرفت فیزیکی ۳۰ درصد در حال اجراست که مهم‌ترین چالش پیش روی این طرح، عدم تحقق منابع مالی سرمایه‌گذار است. انتقال آب از قسمت شمالی هزار مسجد یکی دیگر از پروژه‌های تامین آب شرب است که عملیات اجرایی تونل هزار مسجد آغاز شده است. این پروژه را می‌توان در بازه زمانی میان مدت تعریف کرد.

وی ادامه داد: انتقال آب از دریای عمان با پیشرفت فیزیکی ۱۰ درصد گزینه دیگری است که چالش عمده پیش روی این طرح، عدم صدور مجوز تخصیص شرب و خرید تضمینی آب است. البته دو پروژه مطالعاتی انتقال آب از دریای خزر (مطالعات مرحله اول) و انتقال از خارج کشور (خان حوض ترکمنستان) نیز در دستور کار است.

کد مدرک: CO-F04-01 صفحه 3 از 5	صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست عادی ■ فوق العاده □	
	رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: امید خدادای جلسه: پنجم شماره جلسه: ۵ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰	

راهکارهایی برای تامین آب شرب و بهداشت شهر مشهد برای سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ می‌توان ارائه کرد که از جمله آنها می‌توان به تکمیل پروژه‌های اضطراری تابستان ۱۴۰۳، اجرای خط انتقال پساب کیفی به شمال غرب شهر مشهد و جایگزینی با چاه‌های کشاورزی (پروژه راهبردی و حیاتی آب شرب مشهد)، تکمیل سد خاکی شوربیجه با حجم مخزن ۲۰۰ میلیون متر مکعب و اجرای خط انتقال حدود ۱۶ کیلومتری تا اتصال به خط انتقال آب سد دوستی، اجرای خط انتقال آب هزار مسجد به طول ۲۰۰ کیلومتر و احداث تونل آب ۹ کیلومتری (گذر از ارتفاعات) تا تصفیه خانه آب شماره ۳ مشهد، رایزنی با افغانستان در خصوص آزادسازی حقابه هریرود و سد دوستی، خرید و اجرای خط انتقال آب از خان حوض ترکمنستان (در صورت عدم آورد سطحی هریرود و خالی بودن مخزن سد دوستی) اشاره کرد.

پیگیری اجرایی شدن مبحث ۱۶ مقررات ملی ساختمان هستیم

«سید محمد تفضلی»، معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه‌گذاری شرکت آب و فاضلاب مشهد در خصوص ابلاغ طرح دانش بنیان مشهد؛ تحت عنوان «شهر حساس به آب» یادآور شد: دوره اجرای این طرح ۳ ساله بوده که رویکرد در این طرح استفاده از ایده‌های نو و خلاقانه و حمایت از تولید داخل و محصولات فناور و دانش بنیان است. هدف از اجرای طرح مذکور، کاهش ۲۰ درصدی آب طی سه سال از زمان اجرای طرح است و دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان مشاور طرح در نظر گرفته شده است. شرکت آب و فاضلاب مشهد در راستای حل بحران آب، پویش‌های اجتماعی را تحت عنوان «نقش من» راه اندازی کرده است. به طور مثال در این پویش می‌توان با سه روش ۳ ساعت کاهش در زمان استفاده از کولر، ۳۰ درصد کاهش حجم فلاش تانک با گذاشتن بطری آب داخل فلاش تانک و سه دقیقه استفاده کمتر از دوش، مصرف آب را به نصف رساند.

به رغم این که شهرداری نیز در این مسیر اقداماتی همچون آبیاری فضای سبز در شب، جمع آوری فضای سبز پر آب طلب، خاموش کردن آب نماهای سطح شهر انجام داده است؛ اما این اقدامات کفایت نکرده و به نظر می‌رسد باید تدبیری دیگر در مقوله کاشت چمن در فضای شهری صورت بگیرد.

علاوه بر این برنامه گذر از تنش را با تعریف اقدامات فرهنگی و اجتماعی حوزه مدیریت مصرف آب تدوین و اجرایی کردیم. همچنین اقداماتی در جهت اثربخشی مدیریت مصرف آب انجام دادیم که از جمله آن می‌توان به نصب ۲۴۰۴ عدد ادوات کاهنده در شش ماهه دوم ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ اشاره کرد که اثر بخشی حدود ۳۸ درصدی را از آن شاهد بودیم.

اجرائی نشدن مبحث ۱۶ مقررات ملی ساختمان مبنی بر نظارت بر تاسیسات داخلی ساختمان‌ها و اجرای بازچرخانی آب خاکستری برای ساختمان‌های گروه ج و د (با اعتبارات ملی) جای تاسف دارد.

تفضلی در خصوص مرکز مدیریت هوشمند آب (مه‌آب) نیز یادآور شد: سامانه اسکادا در تاسیسات آبرسانی با هدف امکان پایش و رصد تاسیسات تامین، ذخیره‌سازی، پمپاژ و نقاط کلیدی شبکه توزیع آب در مرکز کنترل اصلی شهر و مراکز آبرسانی و اداره اتفاقات از سال ۱۳۹۰ در دست اجراست.

جایگزینی نیروی نگهبان با سامانه‌های هوشمند الکترونیک در برخی تاسیسات، امکان کنترل درب ورود و خروج و همچنین برقراری ارتباطات صوتی و تصویری با مرکز فرماندهی حراست، نصب تجهیزات رادار در سایت‌های با اهمیت بالا نظیر مخزن حرم مطهر و... از مهم‌ترین اقدامات ما در مرکز مدیریت هوشمند آب است.

لزوم توجه به ذخایر آب کارستی

کد مدرک: CO-F04-01 صفحه 4 از 5	صور تجلسه کمیسیون آب و محیط زیست عادی ■ فوق العاده □	 انجمن تخصصی محیط زیست و کشاورزی رضوی خویی
	رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: امید خدادادی جلسه: پنجم شماره جلسه: ۵ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰	

«حمیدرضا رضوی خبیر»، مدیرعامل صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی خراسان رضوی: با شرایط موجود اگر آب خلیج فارس نیز به مشهد منتقل شود، باز هم جمعیت کلانشهر مشهد اجازه نخواهد داد که هر کسی به لحاظ اقتصادی، سرمایه‌گذاری و فعالیتش بتواند در یک محیط امن و با آرامش زندگی کند.

وی با طرح این سوال که برای مقابله با سیل چه پروژه آبخیزداری را تعریف کردیم، گفت: مگر در سال‌های ۹۸ و ۹۹ شاهد ترسالی نبودیم، چقدر توانستیم طی این سال‌ها آب ذخیره و تامین کنیم؟ مسئولان حوزه زمین‌شناسی و معادن باید بخشی از منابع آب را از آب کارستی تامین می‌کردند، حال سوال اینجاست در کدام نقطه استان پروژه کارستی تعریف شده است؟ کجا مانند اصفهان و شیراز دنبال ایجاد سد زیرزمینی بودیم؟ استان خراسان تنها در منطقه کلات این اقدام را انجام داده است.

رضوی خبیر یادآور شد: ما در زمستان با مازاد آب چاه مواجه هستیم؛ از این رو، مخازن زیرزمینی باید تعبیه شوند تا در زمستان در بحث کشاورزی و شرب بتوانیم آب ذخیره کنیم تا در ۳ الی ۴ ماهی که با پیک مصرف مواجه هستیم، دچار چالش نشویم. رضوی خبیر افزود: چاه‌های بسیار کم بازدهی در استان وجود دارند که زمانی پروژه ۱۵ شورای عالی آب بوده است. از این رو چند همت را باید به خرید چاه اختصاص دهیم.

بحران آب ریشه در مالکیت آب دارد

«احمدرضا رضازاده»، دبیر اجرایی نظام صنفی کشاورزی خراسان رضوی: مشکل اصلی ما در حوزه بحران آب مربوط به بحث مالکیت است. بارها در جلسات عنوان شده که این مالکیت ریشه‌ای‌ترین مساله است. قانون به صراحت اشاره دارد که هر زمان که ضرورت اجتماعی ایجاب کرد باید آب از کشاورز خریداری شود؛ اما برخی از مسئولان این قانون را قبول ندارند.

اهمیت بومی‌سازی مدیریت

«اسماعیل برادران حسینی»، رئیس هیات‌مدیره انجمن دشت آب مشهد: تهران نمی‌تواند در خصوص مدیریت آب در شهرستان‌ها برنامه ریزی مناسبی انجام دهد؛ چرا که هر شهرستانی دارای فرماندار، تشکل، و مدیر کشاورزی و... است. در واقع مسئولین استانی به مراتب بهتر می‌توانند نسبت به شرایط استان تصمیم‌گیری کنند.

در پایان، علایی، رئیس کمیسیون آب و محیط زیست اتاق بازرگانی خراسان رضوی تصریح کرد: همچنین باید آمار دقیقی از جمعیت مشهد و افزایش آن در سال آتی، سرانه مصرف بخش خانگی، خدمات، صنعت و کشاورزی و توان تولید ارائه گردد تا بر حسب آن برنامه‌ریزی دقیقی صورت بگیرد. ما باید براساس پیشنهادات عملیاتی وارد میدان شویم و دیدگاه‌های خوشبینانه را به حاشیه برانیم. دستیابی به این مهم، مستلزم دسترسی به آمار متقن و مورد اتفاق تمامی دستگاه‌هاست. علاوه بر این، در جلسات نیز باید از حضور نخبگان و صاحب‌نظران دانشگاهی به منظور بهره‌گیری از تجربیاتشان استفاده کنیم.

❖ مصوبات جلسه:

ردیف	شرح مصوبه	اقدامات مرتبط	مهلت اقدام
۱	شرکت آب و فاضلاب مشهد و شرکت آب منطقه‌ای اطلاعات ارائه شده در جلسه کمیسیون را در خصوص میزان کسری آب شهر مشهد و نحوه تامین این کسری در سال ۱۴۰۳ را در اختیار کمیسیون قرار دهند.	کمیسیون جلسات کارشناسی متعاقب به منظور بررسی این برنامه‌ها برگزار نماید.	۲ هفته

صور تجلسه کمیسیون آب و محیط زیست**عادی ■ فوق العاده □**

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 5 از 5

رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: امید خدادای جلسه: پنجم
 شماره جلسه: ۵ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

❖ لیست حاضرین:

الف - اعضا کمیسیون:

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت در کمیسیون	وضعیت حضور
۱	محمد علایی	رئیس	حاضر
۲	محمدعلی قنادزاده	نایب رئیس	حاضر
۳	عباسعلی قزل سفلو	عضو کمیسیون	غایب
۴	محمد رضا علوی مقدم	عضو کمیسیون	حاضر
۵	اسمائیل برادران حسینی	عضو کمیسیون	حاضر
۶	وحید اردکانیان	عضو کمیسیون	حاضر
۷	حمیدرضا رضوی خبیر	عضو کمیسیون	حاضر
۸	احمدرضا رضازاده	عضو کمیسیون	حاضر
۹	کامران داوری	عضو کمیسیون	غایب
۱۰	مجید مهدوی	عضو کمیسیون	غایب
۱۱	جعفر جوادی	عضو کمیسیون	غایب
۱۲	رحیم دبیری	عضو کمیسیون	غایب
۱۳	علیرضا اسلامی	عضو کمیسیون	غایب
۱۴	عباس علی قزل سفلو	عضو کمیسیون	غایب
۱۵	فهیمة جوادی	عضو کمیسیون	غایب
۱۶	الهه صدر بلوریان	عضو کمیسیون	غایب
۱۷	محمدعلی نعمت نژاد	عضو کمیسیون	حاضر
۱۸	آقای نجفی	عضو کمیسیون	غایب
۱۹	شیرین سحرخیز	عضو کمیسیون	حاضر
۲۰	غلامحسین هادیزاده رئیسی	عضو کمیسیون	غایب
۲۱	فرید پاپلی	عضو کمیسیون	حاضر
۲۲	کریم فارسی	عضو کمیسیون	حاضر
۲۳	احد جعفریان	عضو کمیسیون	حاضر

ب - سایر مدعوین:

محمد تفضلی، معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه گذاری شرکت آب و فاضلاب مشهد

پوریا قاسم زاده، کارشناس شرکت آب و فاضلاب مشهد

کتایون دل زنده، معاون برنامه ریزی شرکت آب و فاضلاب استان

محمود نادریان، مدیر فنی آب منطقه‌ای

اکبر شهابی، دفتر فنی شرکت آب منطقه‌ای

مهدی نثاری، دفتر فنی شرکت آب منطقه‌ای

امیرگرد نوشهری، نماینده شرکت آب منطقه‌ای

رمضان کاظمی گلیان، مشاور شرکت آب منطقه‌ای

محسن آبیاری، معاون آبخیزداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری

محمد زرگران، معاون آبخیزداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری

راضیه آزاد، خبرنگار